

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ Семенова В.Г.

(підпис)

«___» _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка та стратегія розвитку підприємства»

(назва магістерської програми)

на тему:

**«Резерви та шляхи зниження собівартості продукції
на підприємствах харчової галузі України
(на прикладі ТОВ «Молочний Дім»)»**

Виконавець:

студент центру заочної форми навчання

Балицький Костянтин Сергійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

К. е. н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Сгупов Юрій Артемович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ, СКЛАД І ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	6
1.1. Сутність, показники і склад собівартості продукції промислового підприємства	6
1.2. Система управління витратами підприємства.....	13
1.3. Чинники резерви та шляхи зниження собівартості продукції.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «МОЛОЧНИЙ ДІМ	29
2.1. Загальна характеристика та аналіз результатів діяльності ТОВ «Молочний дім».....	29
2.2. Аналіз складу та структури собівартості продукції ТОВ «Молочний дім».....	48
2.3. Аналіз динаміки собівартості продукції ТОВ «Молочний дім».....	55
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ТА ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «МОЛОЧНИЙ ДІМ»	61
3.1. Головні напрямки зниження собівартості продукції ТОВ «Молочний дім».....	61
3.2. Економічна ефективність заходів щодо зниження собівартості продукції ТОВ «Молочний дім».....	63
ВИСНОВКИ	74
Список використаних джерел	82

ВСТУП

Серед ключових пріоритетів економічного розвитку України важливе значення мають: формування приватного сектора економіки, нового класу власників, підтримка розвитку і зміцнення підприємництва. Розвиток підприємництва є однією з неодмінних і необхідних умов становлення ринкових відносин, а економічно ефективні підприємства з налагодженою системою планування діяльності (в тому числі і планування зниження собівартості продукції) багато в чому впливають на добробут населення і визначають місце держави в світовій господарській системі.

Основною метою будь-якої підприємницької діяльності є прибуток як джерело фінансових ресурсів для розвитку підприємництва, що задовольняє потреби власників підприємства і держави в цілому.

Прибуток (збиток) від виготовлення продукції, виконання робіт, послуг визначається як різниця між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) у діючих цінах і витрат на її виробництво та реалізацію, тобто її собівартістю.

Виручка прямо залежить від рівня цін, що сформувалися на ринку. Конкретне підприємство мало впливає на становище ринку, і, отже, на очікуваний розмір виручки. На відміну від собівартості, рівень якої значною мірою визначається підприємством – виробником. Зрозуміло, в основі вартості витрат виробництва лежать об'єктивні чинники: потреби в сировині, механізмах, робочій силі, рівень цін, що утворився на ресурси. В той же час на собівартість продукції суттєво впливає раціональне і ефективне використання ресурсів.

Отже, боротьба підприємства за зниження вартості виробництва своєї продукції є важливим кроком підвищення економічної віддачі від підприємства, зростання його конкурентоспроможності.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методологічних основ формування собівартості продукції та її удосконалення для забезпечення загальної ефективності функціонування підприємства ТОВ

«Молочний Дім» на замовлення материнської компанії ДП «Лакталіс-Україна».

Відповідно до поставленої мети в кваліфікаційній роботі поставлена низка завдань, а саме:

- дослідити сутність понять «витрати» та «собівартість»;
- визначити шляхи і методи зниження собівартості продукції на підприємстві;
- проаналізувати господарську діяльність ТОВ «Молочний дім», собівартість продукції на підприємстві та ефективність діяльності підприємства;
- виявити резерви зниження собівартості продукції ТОВ «Молочний дім» та обґрунтувати комплекс техніко-економічних заходів щодо їх мобілізації.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційної роботи є об'єктивні процеси та чинники формування собівартості продукції сучасного промислового підприємства.

У якості предмета дослідження виступають внутрішні резерви зниження собівартості продукції підприємства харчової промисловості України ТОВ «Молочний дім».

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел.

В першому розділі на основі вивчення наукових, методичних, навчальних праць вітчизняних і зарубіжних економістів-науковців досліджується сутність собівартості, загальні принципи її визначення на вітчизняних підприємствах відповідно до діючого законодавства України. Окрім того, визначаються шляхи, резерви, та чинники економії поточних витрат на підприємствах харчової промисловості.

Другий розділ присвячений вивченню та аналізу господарської діяльності ТОВ «Молочний дім», проводиться аналіз результатів діяльності підприємства та безпосередньо проводиться аналіз показника собівартості

продукції.

В третьому розділі надається критична оцінка стану справ на підприємстві та надаються рекомендації щодо зменшення собівартості на ТОВ «Молочний дім» з метою підвищення загальної ефективності підприємства. Рекомендації представлені у вигляді заходів, обґрунтованих з економічної точки зору.

У висновках зроблені узагальнення, надані рекомендації-пропозиції щодо подальшого розвитку підприємства ТОВ «Молочний дім», зокрема через зниження собівартості виготовленої продукції, але без шкоди її якості.

Теоретичною і методологічною базою кваліфікаційної роботи є наукові дослідження теоретиків і практиків економічної науки, сучасних вітчизняних та зарубіжних учених-економістів з удосконалення і аналізу собівартості виготовленої продукції на підприємствах.

Інформаційною базою дослідження є вітчизняні та закордонні публікації, закони й нормативні акти України з економічних питань, офіційна статистика, звітно-статистичні дані підприємств.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки дослідження, зупинимося на найбільш важливих висновках і рекомендаціях, що дозволяють в повній мірі оцінити внутрішні резерви зниження собівартості в ТОВ «Молочний Дім».

1. ТОВ «Молочний Дім» - виробник молочної продукції, що випускає продукцію під торговою маркою «Фанні», заснований у 2002 році. Підприємство володіє Павлоградським молочним комбінатом, також має 11 власних філій на території України. З 2007 року ТОВ «Молочний Дім» належить групі «Лакталіс» (Groupe Lactalis, Франція), яка входить до четвірки кращих виробників молочної продукції світу і є світовим лідером у виробництві сирів. Група існує понад 80 років, а її продукція продається в 170 країнах світу.

ТОВ «Молочний Дім» спеціалізується на випуску молочної продукції широкого асортименту. Асортимент і обсяг продукції диктує попит ринку. Проектна потужність підприємства становить 150 т / добу.

ТОВ «Молочний Дім» має власну сировинну зону й приймає молоко від населення в радіусі 150 км від виробничого блоку. Компанія охоплює 11 районів, 324 населених пункту. Для забезпечення виробництва якісною сировиною встановлені 14 приймальних пунктів, із сучасним холодильним обладнанням.

Для компенсації сезонних коливань у поставках ТОВ «Молочний Дім» здійснює сезонну закупівлю сухого молока, а також використовує надлишки сирого молока, що утворюється в літній період у продуктах з тривалим строком зберігання, та в сухе молоко. Така здатність контролювати нерівномірність у поставках сировини дозволяє згладжувати сезонні коливання цін на сире молоко.

2. Аналізуючи динаміку основних показників виробничо-господарської діяльності ТОВ «Молочний дім», слід констатувати істотне збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції за період з 2015 по 2018 рр.

Так, на 64 311 тис. грн. (або на 30,2 %) зріс обсяг товарної продукції у діючих цінах, склавши у звітному 2018 році 277 002 тис. грн. проти 212 691 тис. грн. у 2015 році. На 63 393 тис. грн. (або на 30,4 %) збільшився обсяг реалізованої продукції, склавши у звітному 2018 році 272 166 тис. грн. проти 208 773 тис. грн. у 2015 році.

Слід відмітити, що випередження темпів зростання собівартості реалізованої продукції (139,5 %) над темпами зростання її обсягу (130,6 %) зумовило негативну динаміку показника витрат на 1 грн. реалізованої продукції. Так, з 2015 по 2018 рік рівень даного показника збільшився на 0,07 грн. (або на 7,1 %) і склав у 2018 р. 1,05 грн. проти 0,99 грн. у 2015 р.

За період, що аналізується, на 202,1 % зросла середньорічна вартість ОВФ підприємства, склавши у 2018 році 171695 тис. грн. проти 56 828 тис. грн. у 2015 році. Визначена динаміка вартості ОВФ і обсягу товарної продукції обумовила зниження показника фондівіддачі: від 3,68 грн. у 2015 р. до 1,59 грн. у 2018 році.

На 17,8 млн. грн. погіршився фінансовий результат від реалізації продукції. В результаті чого у звітному році підприємство отримало збитки в розмірі 14 млн. 696 тис. грн.

Це, у свою чергу, обумовило значне зменшення рентабельності реалізованої продукції. Так, протягом аналізованого періоду її рівень скоротився на 6,6 процентних пунктів, склавши у 2018 році -5,1% проти -1,5 % у 2015 р.

Скорочення середньорічної чисельності працюючих ПВП на 110 осіб (на 28,1 %) на фоні зростання обсягів товарної продукції (на 30,6 %) зумовило позитивну динаміку продуктивності праці. Так, з 2015 по 2018 рік рівень середньорічного виробітку товарної продукції на 1 ПВП збільшився на 436,248 тис. грн. (або на 81,7%) і склав у 2018 р. 970,498 тис. грн. проти 534,251 тис. грн. у 2015 р.

3. Важливішою складовою аналізу господарської діяльності промислового підприємства є оцінка його фінансового стану. Остання

складається з аналізу фінансової стійкості підприємства, його ліквідності та оборотності активів (ділової активності).

Динаміка показників першої групи негативно характеризує фінансову стійкість підприємства, особливо враховуючи той факт, що згідно «золотому правилу фінансування», стан підприємства вважається стійким, якщо всі необоротні активи і частина оборотних забезпечені власним капіталом, що не спостерігається на підприємстві ТОВ «Молочний дім». Отже, підприємство можна визнати фінансово нестійким.

Значення коефіцієнтів ліквідності перебувають на істотно заниженому від рекомендованих рівні. Так, коефіцієнт абсолютної ліквідності з 2016 року набув значення 0,002 пунктів, що значно нижче встановленого нормативу 0,2 коефіцієнтних пункти. Це означає, що підприємство не в змозі погасити поточні витрати і сформувати страхові резерви на випадок затримки виплат по дебіторській заборгованості.

Спостерігається зниження і коефіцієнта швидкої (поточної) ліквідності з 0,742 коефіцієнтних значення в 2015 році до 0,225 коефіцієнтних пункти в 2018 р.

Коефіцієнт загальної ліквідності у звітному році показав негативну тенденцію зменшення з 0,887 в 2015 р. до 0,396 в 2018 р, тобто на 0,491 одиниць. Крім того його значення значно менше від нормативного (> 2) та навіть не попав в діапазон ($1 < K < 2$), таким чином оборотні активи не погашають поточні зобов'язання.

Ділова активність підприємства в цілому задовільна і за умовами деякого покращення збутової політики воно може відновити свою фінансову стабільність.

4. Основні результати аналізу складу операційних витрат підприємства в розрізі економічних елементів в динаміці за період з 2015 р. по 2018 р. Так, суттєвий зріст оптових цін на основні матеріальні ресурси при деякому збільшенні натуральних обсягів виробництва за вказаний період зумовило значний зріст матеріальних витрат, який склав 99 040 тис. грн., або 74,6%. На

2014 тис. грн. (67,7%) збільшилася сума інших операційних витрат, склавши у звітному 2018 році 9 528 тис. грн. проти 7 568 тис. грн. у 2015 р.

Скоротилися витрати на оплату праці й відрахування на соціальні заходи, склавши у звітному 2018 році відповідно 12 684 тис. грн. і 4 373 тис. грн. проти 13 431 тис. грн. і 4 940 тис. грн. у 2015 р. Сума амортизаційних відрахувань збільшилась на 12 722 тис. грн. (або на 71,3 %).

В цілому операційні витрати за період, що аналізується, зросли на 112 462 тис. грн. (або 67,7%) і склали 278 626 тис. грн.

Результатом відзначеної вище динаміки витрат по окремих економічних елементах з'явилися деякі зміни в структурі операційних витрат ТОВ «Молочний дім».

Так, протягом аналізованого періоду на 3,3 відсоткових пунктів збільшилася частка матеріальних витрат, склавши в 2018 році 83,2 % проти 79,9 % в 2015 році. В значній мірі – на 61,8 % (на 2,8 відсоткових пунктів) – зросла питома вага витрат на амортизацію, що було зумовлене зростанням вартості ОВФ, яка склала в 2018 році 7,2 % проти 4,5 % в 2015 р.

Слідством збільшення частки вказаних витрат в операційних витратах з'явилося зменшення питомої ваги всієї решти економічних елементів витрат. Найбільшою мірою скоротилася частка витрат на оплату праці і відрахування на соціальні заходи – відповідно на 4,6 і 1,6 відсоткових пунктів. Частка інших операційних витрат скоротилася на 1,1 відсоткових пунктів (або на 75,5%).

Таким чином, можна укласти, що в результаті деякого збільшення обсягів виробництва продукції і зросту оптових цін на матеріальні ресурси протягом аналізованого періоду (з 2015 по 2018 р.) в ТОВ «Молочний дім» відбулися значні зміни в структурі операційних витрат за економічними елементами. Як наслідок розглянутих вище структурних змін суттєво збільшився матеріаломісткий характер продукції ТОВ «Молочний дім».

5. Результати аналізу свідчать про негативні зміни у складі накладних витрат, що склалися протягом аналізованого періоду. Так, величина

адміністративних витрат зросла в 1,5 разів при більш ніж двократному скорочення витрат на збут. Основна частка даних витрат пов'язана з просуванням продукції ТОВ «Молочний дім» на вітчизняному ринку молочної продукції. Ефективність витрат на збут досить висока. Тому їх зниження, при цьому таке істотне, слід розглядати як край негативне явище.

Слідством відміченої вище динаміки окремих складових накладних витрат з'явилося суттєве (на 2,7 відсоткових пунктів) скорочення протягом аналізованого періоду питомої ваги витрат на збут: з 4,1 % у базовому 2015 р. до 1,4 % у звітному 2018 році.

В цілому накладні витрати зросли на 81214 тис. грн. і склали в 2018 році 286 862 тис. грн., але в структурі собівартості накладні витрати зменшились з 9,0% до 6,8%, що можна відмітити як позитивною тенденцією.

Найважливішою задачею управління витратами на промисловому підприємстві є скорочення питомої величини (з розрахунку на одиницю продукції) накладних витрат. І, в першу чергу, адміністративних витрат, а також окремих складових витрат на збут. Це досягається за рахунок скорочення як абсолютної, також і відносної величини вказаних витрат.

6. Для оцінки динаміки собівартості продукції нами був використаний показник витрат на 1 гривну реалізованої продукції. Проведений аналіз виявив негативну динаміку даного показника, яка зложилася на підприємстві з 2014 р. по 2019 рік. Дані за останній рік взяти на рівні очікуваних.

Максимальний регрес в динаміці аналізованого показника спостерігався в 2017 році. Цього року рівень витрат на 1 грн. товарної продукції збільшився на 0,11 грн., склавши 1,09 грн. проти 0,99 грн. в 2014 році. В середньому ж витрати на 1 грн. реалізованої продукції протягом даного періоду склали на 1,02 грн.; середньорічний темп приросту склав 0,7 %.

Одна з найважливіших задач аналізу динаміки досліджуваного економічного показника полягає у виявленні і кількісній характеристиці основної тенденції його розвитку. Під тенденцією розуміється загальний

напряму до зростання, зниження або стабілізації рівня показника з часом. Основну тенденцію можна представити як графічно, так і аналітично – у вигляді рівняння (моделі) тренда.

Нами були побудовані графіки і моделі тренда для п'ятих форм аналітичного виразу динаміки витрат на 1 грн. реалізованої продукції у ТОВ «Молочний дім». Порівняльний аналіз результатів моделювання по показнику R^2 дозволив визначити аналітичну форму витрат на 1 грн. товарної продукції у ТОВ «Молочний дім» з 2014 по 2019. Модель тренда, яка найкращим чином характеризує динаміку аналізованого показника, є поліном 2-го ступеню.

Побудоване рівняння дозволяє зробити висновок про характер виявленої тенденції зміни витрат на 1 грн. реалізованої продукції в ТОВ «Молочний дім» з 2014 по 2019 рік. В нашому випадку абсолютна швидкість збільшення вирівняного значення аналізованого показника збільшується з часом. Таким чином, можна укласти, що на підприємстві склалася край негативною тенденція прискореного зростання показника витрат на 1 грн. реалізованої продукції.

На основі побудованої математичної моделі тренда нами зроблений прогноз витрат на 1 грн. РП на 2020 рік, який дозволив зробити наступний висновок: якщо тенденція в динаміці витрат на 1 грн. реалізованої продукції, що склалася на підприємстві в минулому, збережеться і в наступному, то вже в 2020 році рівень даного показника зросте на 4,7 коп. і складе 115,7 коп.

Слід підкреслити, що для зрушення вказаної негативною тенденції колективу підприємства необхідно проводити постійну роботу щодо пошуку резервів зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції і впроваджувати дієві заходи щодо їх мобілізації.

7. Харчова промисловість є матеріаломісткою галуззю. Дослідження формування собівартості на підприємствах цієї галузі показали, що на структуру собівартості впливає технологія виробництва. В другого розділу даної кваліфікаційної роботи визначено, що матеріальні витрати займають

найбільшу питому вагу в структурі витрат підприємства. Серед сировинних витрат особливо варто зазначити витрати цільного молока та заквасок, якої молочна промисловість споживає найбільше.

Як показав аналіз структури матеріальних витрат на кінець 2018 р. витрати на сировину і матеріали складають 83% виробничої собівартості.

Зрозуміло, що розмір цих витрат є дуже значним. Вартість витраченої сировини відноситься до прямих матеріальних витрат. Отже, одним із резервів зниження собівартості є зниження витрат на сировину і матеріали окремих видів продукції.

Під час проведення економічних досліджень співробітники технологічного відділу ТОВ «Молочний дім» виявили можливості використання в виробництві у якості сировини повернених залишків молочної продукції (молоко та кефір). Це дозволяє суттєво знизити витрати на закупівлю молочної сировини та утилізацію повернених залишків молочної продукції.

Значні резерви зниження собівартості продукції ТОВ «Молочний дім» закладені в удосконаленні рецептур виготовлення продукції і освоєнні нових її видів. У зв'язку з цим пропонується ціла низка заходів, включаючи:

- освоєння виробництва нового шоколадного сирка в шоколадній глазури за рахунок переробки частини забракованих сирків в шоколаді. Це дозволить не тільки знизити витрати на сировину, але і розширити асортимент продукції, що випускається, і зміцнити позиції підприємства на цільовому ринку;
- заміну шоколадної глазури на фруктову (з лимону, манго і т.п.) при виробництві глазуrowаних сирків. Це дозволить суттєво знизити витрати на шоколадну сировину;
- використання чистого молочного жиру замість вершків при виробництві сметани та ін.

Суттєві резерви зниження поточних витрат підприємства пов'язані з впровадження технічних заходів, а саме:

- заміна обладнання для зміни виду мастила транспортерів - з вологою на суху.
- придбання мийного центру для мийки пастеризаторів, що зумовить істотну економію витрат на хімраствори, воду і нагрів.

Високу частку у структурі операційних витрат ТОВ «Молочний дім» займає оплата праці. Головним напрямом зниження зарплатоємності продукції є підвищення продуктивності праці. Проведені дослідження свідчать про наявність на підприємстві суттєвих резервів зросту продуктивності праці за рахунок підвищення кваліфікації персоналу.

Результати проведених розрахунків дозволяють зробити висновок про високу економічну ефективність розроблених нами заходів. Так, їх практичне впровадження забезпечить економію поточних витрат у розмірі 16 181,4 тис. грн. на рік. Сума річного економічного ефекту становить 14 021,4 тис. грн. Строк окупності додаткових капітальних вкладень, необхідних для реалізації розроблених заходів, складає 1,02 року, що значно нижче за нормативний.

Таким чином, результати проведених розрахунків дозволяють зробити висновки про доцільність практичного впровадження розроблених заходів в ТОВ «Молочний дім».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багров В.П., Багрова І.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2006.
2. Барабан О.А., Васильченко М.М. Управління витратами на підприємстві ООО «Діф» // Прометей. - 2011. - №2(35).
3. Бойчик І.М., Харів М.С. Економіка підприємства: навчальний посібник. -К.: Каравела, 2001. – 197 с.
4. Волкова О.И. Экономика предприятия. - М.: ИНФРА-М, 2001.
5. Волкова О.Н. Управлінський облік. - М.: Проспект, 2006.
6. Грінченко Р.В. Інвестування в інноваційну діяльність підприємствами АПК України/ Р.В. Грінченко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Одеса: ОНЕУ. – 2014. - № 2(210). – С. 56–67.
7. Грінченко Р.В. Трансформація підприємств агропромислового комплексу України/ Р.В. Грінченко // Галицький економічний вісник. – Тернопіль: ТНТУ. – 2014. - № 3(46). – С. 28–34.
8. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук І.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник. - К.: ЦУЛ, 2010.
9. Дідик А.М. Процес планування поточних витрат у корпорації // Науковий вісник. Вип.16.3. – 2006.
10. Егупов Ю. А. Выбор эффективного решения многокритериальной задачи формирования производственного плана предприятия // Ю. А. Егупов // Економіст. – 2008. - №11, С. 76-80.
11. Егупов Ю.А. Интерактивная процедура формирования оптимальной производственной программы мясоперерабатывающего предприятия // Ю. А. Егупов // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. Вип. 4. Том 3. Хмельницький, 2010. – С. 65-70.
12. Егупов Ю. А. Планирование инноваций как инструмент маркетингового и ресурсного обоснования производственной программы предприятия // Ю. А. Егупов // Вісник Черкаського

- університету. Серія Економічні науки. Випуск 103. – Черкаси, 2007. – С. 110-118.
13. Егупов Ю. А. Сущностная характеристика и классификация бизнес-планов // Ю. А. Егупов // Вісник Донецького університету. Серія В. Економіка і право. Спецвипуск. Том 2. Донецьк, 2006. - С. 82-90.
14. Егупов Ю. А. Экономическая оценка производственной программы предприятия в условиях многономенклатурного производства // Ю. А. Егупов // Економіст. – 2012. - №3. - С. 50-54.
15. Егупов Ю. А., Литвинова В. А. Механизм обоснования эффективных путей и формирования оптимальной программы повышения конкурентоспособности продукции // Ю. А. Егупов, В. А. Литвинова // Економіст. – 2012. – №8. – С. 73-78.
16. Егупов Ю. А. Деякі аспекти аналізу беззбитковості та окупності інвестиційних проектів // Ю. А. Егупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. Вип. 6 / Одес. держ. екон. ун-т.- Одеса: АТЗТ ІРЕНТТ, 2000. – С. 75-79.
17. Егупов Ю. А. Обґрунтування методу порівняльної оцінки варіантів одноцільової оптимізації виробничої програми підприємства // Ю. А. Егупов // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. Вип. 4. Том 1. Хмельницький, 2008. – С. 131-134.
18. Егупов Ю. А. Оптимізація інформаційного поля формування початкового плану продажів підприємства // Ю. А. Егупов // Економіка: реалії часу. Науковий журнал [Електронний ресурс] . – 2016. – № 1(23). – С. 142-148. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n1.html>
19. Егупов Ю. А. Параметри виробничої програми сучасного промислового підприємства // Ю. А. Егупов // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 7. – С. 134-147.
20. Егупов Ю. А. Планування виробничої потужності в контексті ресурсного обґрунтування виробничої програми підприємства //

- Ю. А. Єгупов // Економіст. – 2011. - №11. - С. 49-52.
21. Єгупов Ю. А. Про логіку побудови техніко-економічних розрахунків у бізнес-плануванні // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. Вип. 12 / Одес. держ. екон. ун-т. - Одеса: ОДЕУ, 2002. - С. 163-166.
22. Єгупов Ю. А. Система планів сучасного промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіст. – 2017. – № 5. – С. 13-21.
23. Єгупов Ю. А. Системний підхід до планування ресурсного забезпечення виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 10. – С. 126-137.
24. Єгупов Ю. А. Способи реалізації багатоцільового підходу до інтерактивної оптимізації виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 45 / Одеса: ОНЕУ, 2012. – 396 С. 88-95.
25. Єгупов Ю. А. Структурована процедура оптимізації виробничої програми м'ясопереробного підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 39 / Одеса: ОДЕУ, 2010. – С. 58-63.
26. Єгупов Ю. А. Сучасні підходи до моделювання оптимальної виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 31. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – С. 88-94.
27. Єгупов Ю. А. Таксономічний аналіз як інструмент інтерактивної оптимізації виробничої програми м'ясопереробного підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Економічні науки. - №4, 2011. – С. 113-118.
28. Єгупов Ю. А. Форми і горизонт планування виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіка: реалії часу. Науковий журнал [Електронний ресурс]. – 2015. – № 2(18). – С. 243-249. – Режим доступу до журн.:

- <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n2.html>
29. Єгупов Ю. А., Єгупова І. М. Об одном из подходов к решению «вечной» проблемы распределения косвенных затрат // Ю. А. Єгупов, І. М. Єгупова // Економіст. – 2012. - №1. - С. 28-33.
  30. Єгупов Ю.А. Організація виробництва на промисловому підприємстві. Навчальний посібник // Ю.А. Єгупов // - К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
  31. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. - К.: ЦУЛ, 2009. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства: навчальний посібник. -К.: ЦНЛ, 2006.
  32. Калініна А.В., Конєва М.І., Ященко В.А. Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровни): Учеб.- метод. пособие. – 3-е изд. перераб. и доп. – К.: МАУП, 2003.
  33. Козаченко Г.В., Погорелов Ю.С. Удосконалення класифікації витрат підприємства // Вісник економічної науки України. – 2008. - №2.
  34. Корецький М.Х., Дацій Н.В., Пельтек Л.В. Управлінський облік. - Київ, 2007. -136-137 с.
  35. Костенко Т.Д., Підгора Є.О., Рижиков В.С., Панков В.А. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: навчальний посібник. – Київ: ЦНЛ, 2005.
  36. Крижановська О.П., Сосновський А.В. Економічний аналіз: Збірник практичних завдань. – Одеса, 2003.
  37. Літвінов О.С. Проблеми визначення сутності економічної ефективності / О.С. Літвінов, А. Журенко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2017. - №6 (248). – с. 67-81. Режим доступу: [http://n-visnik.oneu.edu.ua/files/archive/nv_6_\(248\)_2017.pdf](http://n-visnik.oneu.edu.ua/files/archive/nv_6_(248)_2017.pdf)
  38. Літвінов О.С. Сутність та види механізмів в економіці / О.С. Літвінов, С.М. Капталан // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. –

2017. - №11. – с. 141-144. Режим доступу: http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/11_2017/30.pdf
- 39.Макаровська Т.П., Бондар Н.М. Економіка підприємства. - К.: МАУП, 2003. – С.221.
- 40.Міценко Н.Г., Мизгала С.В. Собівартість продукції як економічна категорія та її місце серед витрат підприємства // Науковий вісник НЛТУ України. - 2009. -№19.4. - С.132.
- 41.Московчук А., Ліщук В.І., Московчук І.О. Аналітичне забезпечення управління витратами // Економічні науки: Серія «економіка та менеджмент». Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. - №5. – 2008.
- 42.Олексенко Т. Методы расчета себестоимости. // Баланс. Библиотека. - 2011. -№10.
- 43.Орленко О. М. Корпоративні системи управління як умова зростання продуктивності праці сучасного підприємства / Орленко О. М. // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред.: М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569). – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2015. – Вип. 3. – № 58. – С. 170-178.
- 44.Орленко О. М. Найвпливовіші фактори зростання продуктивності праці вітчизняних підприємств / Орленко О. М. // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2011. – №4, Т.2. – С. 203-207.
45. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства: Підручник. - К.: Скарби, 2002. – 131 с.
- 46.Осипов В.И. Экономика предприятия: учебник. - О.: Маяк, 2005
- 47.Остапенко Я.О. Облік витрат на виробництво та собівартість продукції в ринкових умовах // Науковий вісник Національного університету ДПС України. - 2010. - №2(49).
- 48.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв.

- наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318, із змінами та доповненнями.
- 49.Продиус И.П., Щекина Е.Ю. Пути снижения себестоимости продукции на предприятии // Економічний часопис-XXI. - 2011. - №5-6. Примак
- 50.Положення Кабінету Міністрів України «Про затвердження програми реформування системи бухгалтерського обліку з застосуванням міжнародних стандартів» №1706 від 28.10.1998р.
- 51.Саух І.В. Планування собівартості продукції в сучасних умовах господарювання // Міжнародний збірник наукових праць. - 2010. - №3(18). - С.330.
- 52.Свіницька О.М. Планування діяльності підприємства: навчальний посібник. -К.: Видавництво Європейського Університету, 2004.
- 53.Семенова В. Г. Економіка та організація інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства: навчальний посібник / В. Г. Семенова // Навчальний посібник. - Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва. – 2017. – 185 с.
- 54.Семенова В. Г. Використання економіко-математичних методів у дослідженні ефективності управління інтелектуальною власністю підприємств / В. Г. Семенова // Проблеми економіки : наук. журн. – 2015. – № 3. – С. 336-341.
- 55.Семенова В. Г. Дослідження сутності інтелектуальної власності в сучасних економічних умовах / В. Г. Семенова // Технолог. аудит и резервы пр.-ва. – 2015. – № 6 (26). – С. 74-77.
- 56.Семенова В. Г. Етапи управління інтелектуальною власністю підприємств на засадах процесного підходу / В. Г. Семенова // Бізнес Інформ. – 2015. – № 6. – С. 145-149.
- 57.Тарасенко Н.В. економічний аналіз діяльності промислового підприємства. – 2-ге вид., стер. – К.: Алерта, 2003.
- 58.Типове Положення про планування, облік і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в промисловості. Постанова

Кабінету Міністрів від 26.04.1996р.,№473.

59.Устенко О.Л. Экономика предприятия: Метод.пособие. – К.: МАУП, 2000.

60.Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник. – К.: ЦУЛ, 2008.

61.Черниш С.С. економічний аналіз: Навч.посіб. – К.: ЦУЛ, 2010.